

Walter Puchner, Beiträge zur Theaterwissenschaft Südosteuropas und des mediterranen Raums, 1. Band, Böhlau Verlag, Wien – Köln – Weimar 2006., 356 str.

Walter Puchner dobro je poznat malom hrvatskom etnoteatrologijskom kružoku, kao što potvrđuje Ložičina knjiga *Izvan teatra* (1990.), koja pregledno upućuje i na Puchnerovu knjigu *Theoria tou laikou theatrou* (Atena, 1985.), a koja može biti zanimljiva i širim krugovima od onih etnoteatrologijskih, dakle, i onima koji propituju raznolike moduse suvremenoga kazališta zbog toga što u svojoj teoriji folklornoga kazališta, kako to pokazuje Ložica u spomenutoj knjizi, Puchner tvrdi da su pokušaji ritualizacije suvremenoga kazališta uglavnom propali zato što ipak nije moguće kreirati šire društvene funkcije obreda. Naime, pri tim suvremenim i intelektualnim pokušajima stvaranja obreda publika nije, prema Puchnerovim prosudbama, aktivna, nego prestrašena, a sudjelovanje nije stvarno već simulirano. Međutim, mogu pridodati, odnosno priupitati – kako se onda mogu objasniti već nekoliko desetljeća upriličavane zoožrtve Orgijskoga misterijskoga teatra (*Orgien Mysterien Theater, OMT*) Hermanna Nitscha, čiji je prvi projekt iniciran 1962. pod sakralnim imenom *Die Blutorgel*, i u kojima suvremena i, recimo to tako, a parafrazirajući Waltera Puchnera, intelektualna publika uživa i nije nimalo prestrašena, dapače, vapi za *mirisom* životinjske krvi, ali pritom, dakako, ne i za *mirisom* tabuizirane ljudske. Osim toga etnoteatrolozima je Walter Puchner bitan s obzirom na spomenutu knjigu i po tome što se bavi podrijetlom kazališta u obredu, u okviru čega upozorava da evolucija od obreda do kazališta nije jednosmjernan proces te da se navedeni modus evolucije može promatrati jedino na razini strukture, a što znači da je riječ samo o hipotezi, čemu se uostalom priklanja i Ivan Ložica, ili njegovom apoftegmom: "Nema jednoznačne evolucije kazališta iz obreda."

Pridodajmo da je Walter Puchner profesor i predstojnik Odsjeka za kazališne studije na Sveučilištu u Ateni, a pritom predaje i povijest kazališta u Institutu za teatrologiju u Beču. Pored toga što je u Grčkoj objavio nekoliko kritičkih izdanja kršćanskih drama, jednako je tako i autor brojnih knjiga (spomenimo knjigu *Popular Theatre in Greece and the Balkans*, 1989.) i članaka iz aspekta povijesti kazališta, teorije drame i bizantologije.

U prvome poglavlju svoje najnovije knjige koju prikazujemo ("Prilozi teatrologiji Južne Europe i mediteranskog prostora", 1. svezak) propituje tipologijsku strukturu povijesti kazališta na prostoru jugoistočne Europe, a s naglaskom na grčkim prilikama od renesanse do razdoblja između dvaju svjetskih ratova, a kao jednu cjelinu u okviru navedenoga poglavlja donosi i tipologijsku strukturu folklornoga kazališta spomenutoga prostora. Pritom moram pripomenuti da ostaje nejasno zašto kada spominje običaje vezane uz Jurjevo, spominje samo slovenskoga Zelenoga Jurja, iako se poziva na monografiju Višnje Huzjak o Zelenom Jurju (str. 19-20). Navedenu iznimno opširnu i nimalo jednostavnu temu autor je uspio obraditi na okvirno šezdeset stranica svoje knjige, što je doista impresivno, ali, naravno, s druge strane takve sažete komparacije pokazuju i zamke gdje se, primjerice, Miroslav Krleža samo uzgred spominje. Ipak, ono što Puchneru doista uspijeva jest nevjerojatna moć sinteze tako opširnoga materijala, te ponekad bilješke koje upućuju na daljnju (vrlo bogatu) literaturu koja dodatno može osvijetliti njegove sažete komparacije ponekad zapremaju veći opseg od glavnoga teksta.

Jednako je tako u sljedećem poglavlju, u kojemu propituje folklorno lutkarstvo Balkanskoga poluotoka, Walter Puchner svjestan da je doista riječ o prvoj takvoj studiji, što će i naglasiti u uvodu svoje knjige, gdje, među ostalim, ističe kako tim poglavljem nudi prvi put sažetu komparaciju formi lutkarskih igara u jugoistočnoj Europi, od onih ritualnih (npr. german) pa do profesionalnoga folklornoga lutkarstva. Pritom, kad istražuje folklorno lutkarstvo u Hrvatskoj, ne zaobilazi spomenuti radove Nikole Bonifačića Rožina i Ivana Lozice, iako ponekad griješi u pisanju pojedinih imena i naziva djela; tako npr. Franjo Fancev postaje "Francev" (str. 58).

Treće poglavlje Puchner posvećuje vrlo zanimljivoj temi – K/karađozu i njegovoj povijesti na Balkanskome poluotoku u doba turske vladavine, pri čemu istražuje komparativni opis razvoja kazališta sjena u europskim pokrajinama Otomanskoga Carstva, odnosno njegovo prilagođavanje u kulturnim kontaktima (Rumunjska i Grčka). U okviru opsežne literature koja se bavi kazalištem sjena na navedenom području u doba turske vladavine autor upućuje i na literaturu i naših etno/teatrologa – Nikole Batušića i Nikole Bonifačića Rožina. Pored toga što u navedenome poglavlju istražuje povijest i zemljopis osmanskoga karađoza u jugoistočnoj Evropi, Walter Puchner utvrđuje i tipologiju njegovih asimilacijskih oblika, koju promatra u trima područjima: Sjevernoj Africi, Rumunjskoj i Grčkoj s njezinom epijskom tradicijom. Navedeno je poglavlje iznimno važno za naše etnoteatrologe jer podsjećam kako je Ivan Lozica istaknuo u svojoj knjizi *Izvan teatra* (1990.) kako bi bilo zanimljivo doznati nešto više o odjecima turskog kazališta sjena (karađoz) u našim krajevima. Istina, navedeno ne doznajemo u Puchnerovoj studiji (uostalom, to joj nije bila ni namjera), ali ona može biti sjajna podloga za istraživanje onoga za čim Lozica, među ostalim, u svojoj knjizi znanstveno *žaluje*. Podsjetimo da je tradicionalni junak turskog i grčkog kazališta sjena Karagiosis (Karađoz), kojega kao duhovitoga lakrdijaša koji utjelovljuje pučki humor pojedini teatrolozi uspoređuju s Držićevim Pometom ili pak Petricom Kerempuhom.

Sljedeće poglavlje propituje kazališnu procesiju "Prikazanje Djevice Marije u hramu" Philippea de Mézièresa (Avignon 1372.), odnosno njezino navodno ciparsko i pravoslavno podrijetlo, a posljednje poglavlje te prve cjeline, koja sadrži komparativne studije, Walter Puchner posvećuju Skenderbegu, albanskomu junaku u obrani Albanije od Osmanlija, u europskoj i balkanskoj dramatici.

Naime, svoju je knjigu Walter Puchner – koja je na poleđini knjige atribuirana kao knjiga koja prvi put nudi suvremene opise teatrologije jugoistočne Europe – binomno komponirao: i dok je prva cjelina, koja sadrži pet poglavlja, orijentirana na komparativne poveznice, a u čemu, kako ističe u uvodu, ima u vidu moguću *Theatrolgiu europaeu*, u poveznici s konceptima i radovima koje je postavila *Ethnologia europaea*, drugi je dio, s obzirom na svoja prvotna zanimanja za teatrologiju grčkoga područja, posvećen grčkom teatru. Navedenu cjelinu čini sedam poglavlja, koje ćemo ovom prigodom samo pobrojati: "Silazak u pakao. Descensus ad inferos kao zametak nepostojeće pravoslavne Uskrsne igre", "Recepcijske strukture ranonovogrčke dramatike", "Barokno redovničko kazalište tijelovskih procesija na Kikladskim otocima u 17. stoljeću", "Barokne redovničke svečanosti na egejskim otocima u doba turske vladavine" (Kapucinska crkva, Hios 1673.), "Bečki grčki tisak od Glucka do Kotzebuea". "Kazališni život dunavske metropole u grčkim prijevodima od 1780. do 1829.", "Grčka književnost i kazalište od 1827. do 1888.", "Konstantinos Hristomanos i kazalište fin de sièclea u Austriji i Grčkoj".

Suzana MARJANIĆ